

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA DEN HAAG

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
1220131

Uw brief van
16 juni 2017

Uw referentie
159102.02U

Datum 22 augustus 2017
Betreft Aanvullende vragen monitoring studievoorschot

Bij brief van 16 juli 2017 heeft de fractie van GroenLinks van uw Kamer mij enkele vragen gesteld naar aanleiding van de laatste studievoorschotmonitor die ik hen op 1 juni 2017 heb aangeboden.¹ Met deze brief zal ik deze vragen beantwoorden.

Allereerst uw aanvullende vragen rond toezegging **T02061**, inzake de monitoring van de effecten van het studievoorschot op de instroom, doorstroom en uitstroom van studenten die een meerjarige masteropleiding volgen.

Ik heb uw Kamer toegezegd de toegankelijkheid van meerjarige masteropleidingen in het hoger onderwijs nauwgezet te volgen; met de studievoorschotmonitor geef ik vorm aan deze toezegging. De toegankelijkheid van en deelname aan meerjarige masteropleidingen is een expliciet en vast onderdeel van deze monitor. ResearchNed bekijkt en bespreekt deze groep uitgebreid, met name in hoofdstuk drie van het monitorrapport. Dit deel is inderdaad goeddeels kwantitatief van aard.

De studievoorschotmonitor in zijn geheel is als volgt opgebouwd. ResearchNed volgt en onderzoekt een groot aantal ontwikkelingen, vooral kwantitatief. Vervolgens bespreek ik deze uitkomsten met ResearchNed, maar ook met de instellingen, de studentenorganisaties en andere betrokken partijen. Samen met de onderzoekers en deze betrokkenen bekijk ik of er opvallende of zorgwekkende ontwikkelingen zijn. Wanneer dat het geval is, is dat reden tot verder (verdiepend) onderzoek. Op deze wijze kunnen we met de monitor heel breed de vinger aan de pols houden in het hoger onderwijsveld, maar blijft ze wel hanteerbaar. Bij zorgwekkende ontwikkelingen kunnen we snel een vervolgonderzoek opzetten, omdat er een goede basisstructuur ligt.

De monitor bevat dus wel degelijk ook kwalitatief onderzoek, bijvoorbeeld in de vorm van motievenonderzoek. Ik besluit echter pas tot intensivering op het moment dat hier aanleiding voor is, en altijd in samenspraak met betrokken partijen. Een voorbeeld hiervan betreft de instroom van studenten met een

---

¹ Kamerstukken I, 2016/2017, 34035, AA.

functiebeperking. Uit de monitorresultaten van vorig jaar leek deze achter te blijven. Dat heeft geleid tot een verdiepend kwalitatief onderzoek in de monitor dit jaar en aanvullende maatregelen, waaronder een intensivering van de voorlichting. Ook is er verdiepend, kwalitatief onderzoek uitgevoerd naar de motieven van mbo-studenten om al dan niet door te studeren in het algemeen en naar numerusfixus-opleidingen in het bijzonder, en naar de introductie van het studentenreisproduct voor minderjarige mbo-studenten. Met het oog op volgend jaar heb ik samen met de onderzoekers de resultaten uit de huidige monitor al besproken. Daar is ook een aantal aanvullende acties uit naar voren gekomen, waarover ik u heb geïnformeerd in de aanbiedingsbrief.² Mocht er aanleiding toe zijn, dan kan ik ResearchNed verzoeken om verdiepend onderzoek te verrichten naar kwesties en vragen rond inkomen of andere gedragseffecten. Overigens komen financiële aangelegenheden ook uitgebreid aan bod in de Studentenmonitor van het Nibud die tweejaarlijks verschijnt. Deze wordt mede mogelijk gemaakt door OCW. De volgende editie van deze monitor verschijnt komend najaar.

Tot nu toe zijn er echter geen opvallende of zorgwekkende ontwikkelingen geconstateerd rond de toegankelijkheid van de meerjarige masters. Studenten weten deze masters onveranderd goed te vinden. Niet alleen in de zorg en techniek, maar ook in de researchmasters is de instroom goed. Wel laat de monitor een dalende lijn zien in de instroom in meerjarige onderwijsmasters in het hbo. Deze daling doet zich echter al sinds 2006/2007 voor, en lijkt in die zin weinig te maken te hebben met de studiefinanciering. ResearchNed wijst erop dat dit veroorzaakt wordt door een daling van het aantal deelnemers aan de master Educational Needs. Dat heeft te maken met een verzadiging van de arbeidsmarkt. De instroom in de onderwijsmasters in het wo schommelt de laatste jaren vrij stabiel rond de duizend deelnemers, aldus ResearchNed (figuur 3.5).

Dan wat betreft uw vragen rond **T01768**, wat de regering doet om het aantal instroommomenten in de masteropleidingen te vergroten. Ik heb hierover contact gehad met de VSNU en met de Inspectie van het Onderwijs (hierna: Inspectie). Beide hebben mij desgevraagd laten weten dat zij geen aanwijzingen hebben dat er onnodige vertraging optreedt bij de doorstroom van bachelor naar master. Het onderwerp staat niet op de kaart als probleem.

De Inspectie heeft voorafgaand aan de invoer van de harde knip hier wel een onderzoek naar uitgevoerd. Dit onderzoek had specifiek betrekking op het aantal instroommomenten dat universiteiten hanteren (op opleidingsniveau), en het beleid hierop. De Inspectie concludeerde in deze monitor dat het merendeel van de universiteiten werkt aan meerdere instroommomenten. Daarnaast bleek dat het niet voor alle masteropleidingen haalbaar is om meerdere instroommomenten te creëren, vanwege de opbouw van het curriculum of het geringe aantal studenten. Bij opleidingen met twee of meer instroommomenten komt het nauwelijks voor dat het curriculum volledig opnieuw wordt gestart op het tweede instroommoment. Vaak stromen studenten in de bestaande groep in, en zijn programma's studeerbaar gemaakt voor beide momenten. Het aanbieden van meerdere instroommomenten blijkt moeilijker bij eenjarige dan bij tweejarige masters. De Inspectie tekent voorts aan dat een beperking van het aantal instroommomenten in de masteropleiding, volgens een aantal universiteiten, niet

---

² Kamerstukken I, 2016/2017, 34035, AA.

tot onnodige studievertraging hoeft te leiden. Voorwaarde is dan onder andere dat het bachelorprogramma binnen de geprogrammeerde tijd behaald kan worden. De Inspectie constateerde in dat verband dat universiteiten een duidelijk herkansingenbeleid hanteren en zich inspinnen om studenten in staat te stellen de bachelorfase tijdig af te ronden. Dat doen ze door duidelijke afspraken te maken over herkansingsmomenten en nadrukkelijk te sturen op het tijdig nakijken van (her)tentamens, het strakker inrichten van het scriptieproces en waar mogelijk het vervroegen van de laatste herkansingsperiode in het derde bachelorjaar.

Onze referentie
1220131

Vanwege de positieve uitkomsten van deze monitor, heeft de Inspectie dit onderzoek geen herhaling of vervolg gegeven. Ook in de afgelopen jaren heeft de Inspectie geen signalen gekregen, ook niet via de studentenorganisaties, dat studenten hinder ondervinden van het instroommoment in de master dat universiteiten hanteren, bijvoorbeeld in de vorm van onnodige studievertraging. Ook de VSNU ziet geen reden een dergelijk onderzoek uit te voeren.

Wel zal ik het volgende doen om aan de zorgen van de Eerste Kamer tegemoet te komen. In de laatste studievoorschotmonitor bleek dat de directe doorstroom van bachelor naar master in het wo is afgenomen van 73% naar 68%. Ik heb daarbij in de aanbiedingsbrief het volgende aangegeven. Sinds de invoering van de harde knip is het minder vanzelfsprekend dat studenten binnen de eigen instelling direct doorstromen naar een verwante master. Ook selecteren meer masteropleidingen, en stromen studenten niet meer automatisch door. Dat kan eraan bijdragen dat studenten bewuster kiezen voor een masteropleiding, een tussenjaar doen, of hun master in het buitenland volgen. Dat gezegd hebbende, is de daling van het aandeel studenten dat na afronding van een bacheloropleiding direct aan een master begint, wel een ontwikkeling die aandacht vraagt. Het is belangrijk om vast te stellen welke redenen hieraan ten grondslag liggen. Dat zal daarom in de volgende monitor geadresseerd worden. Ik zal hierbij ook de voornoemde thematiek betrekken; of studievertraging in de bachelor mogelijk ten grondslag ligt aan het feit dat studenten niet direct (kunnen) doorstuderen in een master. In de aanbiedingsbrief bij de monitor zal ik hierover dan volgend jaar terugkoppelen.

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

dr. Jet Bussemaker